

РОЗДІЛ 4

ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ СИСТЕМ ТА ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

УДК 339.94

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ

SPECIFIC OF THE SYSTEM OF TRADE-ECONOMIC COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND POLAND

Балян А.В.,
*доктор економічних наук, професор,
академік Національної академії аграрних наук України,
віце-президент Національної академії аграрних наук України*

Метою статті було проаналізувати систему торговельно-економічного співробітництва України та Польщі. Торговельне співробітництво між сусідніми країнами стає найбільш важливим елементом європейської політики. Також розвиток транскордонного співробітництва між прикордонними регіонами є життєво важливим для прикордонних територій України і їх сусідів першого порядку. У статті важлива складова транскордонного співробітництва сфокусована на питаннях інституціоналізації міжнародного та національного рівнів України та Польщі.

Ключові слова: Україна, Закарпаття, регіон, Польща, Європейський Союз, співробітництво.

Целью данной статьи было исследование торгово-экономического сотрудничества Украины и Польши. Торговое сотрудничество между соседними странами является важным элементом европейской политики. Кроме того, развитие трансграничного сотрудничества между приграничными регионами является жизненно важным для приграничных территорий Украины и их соседей первого порядка. В статье важным составляющим элементом трансграничного сотрудничества является фокусирование на вопросах институционализации международного и национального уровней Украины и Польши.

Ключевые слова: Украина, Закарпатье, регион, Польша, Европейский Союз, сотрудничество.

The aim of this study was to analyze the trade-economic cooperation system between Ukraine and Poland. Trade cooperation between neighboring countries has become the most important element of European policy. Thus, the development of trans-border cooperation between the bordering regions is a vital issue for the border territories of Ukraine and its first-rate neighboring countries. In the article the important component of the of trans-border cooperation focusing in the institutionalization of cooperation between Ukraine and Poland.

Key words: Ukraine, Transcarpathia, region, Poland, European Union, cooperation.

Постановка проблеми. Традиційно українсько-польські економічні відносини мають потужні перспективи подальшого розвитку, адже основою динамічних торговельно-економічних українсько-польських взаємовідносин є не тільки територіальна близькість чи важливе геополітичне розташування двох сусідніх країн, розгалужена система культурно-гуманітарної співпраці, але і цілком прагматичні взаємні економічні інтереси сторін і безперечно історичні традиції взаємовигідного партнерства.

Метою статті є аналіз системи торговельно-економічного співробітництва України та Польщі, яке стає найбільш важливим елементом європейської політики сьогодення.

Виклад основного матеріалу. Згідно з чинним законом України, зовнішньоекономічна діяльність – це діяльність суб'єктів господарської діяль-

ності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що відбувається як на території України, так і за її межами. Важливим з точки зору розвитку зовнішньоекономічної діяльності регіону є наявність певних сприятливих умов – як важливе географічне розташування – природне положення на стику кількох держав на міжнародних транзитних лініях комунікацій (що відводить значну роль регіону в інтеграції до європейських структур й активну участь регіону у міжнародному розподілі праці), активна співпраця з суб'єктами інших прикордонних регіонів, активна участь у міжнародному інвестиційному співробітництві.

Прикордонні території володіють значними потенціалами щодо розвитку зовнішньої торгівлі та активізації зовнішньоекономічної діяльності. Їх розташування на межі двох (а інколи і більше)

соціально-культурних та економічних систем, створює додаткові переваги у міжнародній спеціалізації. Передусім, це стосується важливого просторового чинника транскордонного економічного співробітництва – транспортних комунікацій. Прикордонні регіони отримують додаткові можливості фінансових надходжень від транспортних перевезень внаслідок їх транзитного обслуговування та супроводження. Крім того, у таких регіонах, як правило, концентруються локальні транспортні мережі сфери обслуговування – торгівля, побутове обслуговування, фінансова діяльність тощо.

Більшість науковців, які досліджують проблеми транскордонного співробітництва одностайні у думці, що таке співробітництво є суттєвим чинником міжнародної інтеграції та зростання ефективності світового господарства, а також дієвим важелем децентралізації зовнішньоекономічної діяльності на основі використання переваг міжнародного поділу праці.

У зв'язку з цим Україні для входження в європейський економічний простір та інтеграцію у світове господарство необхідно вирішити наступні стратегічні завдання та використати:

- завершити розпочаті реформи, однією із кінцевих цілей яких є досягнення європейських стандартів соціально-економічного розвитку;
- інтенсифікувати транскордонне співробітництво, для чого потрібно підвищити роль прикордонних територій у формуванні зовнішньоекономічної політики держави;
- розвивати добросусідські відносини з усіма країнами Європи, включаючи як західних, так і східних та північних сусідів, тобто використати своє вигідне розташування у центрі Європи;
- ефективно реалізувати можливості чорноморських територій України, діяльність яких за змістом є близькою до транскордонного співробітництва;
- поступово і цілеспрямовано використати можливість таких просторових чинників транскордонного економічного співробітництва, як функціонуючих та новостворених сврорегіонів, так і спеціальних (вільних) економічних зон.

Вказані стратегічні орієнтири можливо реалізувати лише у руслі послідовного вибору пріоритетів транскордонного співробітництва на основі диверсифікації зовнішньоекономічної діяльності українських регіонів. Завдання пріоритетності можна вирішити на основі децентралізації зовнішньої політики, зі зміщенням її акцентів на регіональний рівень. У такому разі територіальні орієнтири зовнішньоекономічної діяльності гармонійно проводяться у двох її основних напрямках – глобалізації та регіоналізації.

У контексті положень Договору між Україною і Республікою Польща про добросусідство,

дружні відносини і співробітництво, підписаного у Варшаві 18 травня 1992 року, а також враховуючи положення міжнародних договорів, які зобов'язують Договірні Сторони у сфері економічного співробітництва, беручи до уваги членство Республіки Польща у Європейському Союзі, прагнучи зміцнювати та розвивати економічні відносини між Україною та Республікою Польща, найважливішою є Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про економічне співробітництво від 04.03.2005 року (ратифікація 04.05.2006 року), де стаття перша чітко визначає: «Договірні Сторони сприятимуть розвитку взаємовигідного економічного співробітництва в усіх галузях і секторах економіки на принципах рівності і взаємної вигоди відповідно до законодавства держав Договірних Сторін» [9]. Там само визначені і пріоритетні напрями економічного співробітництва: «Співробітництво, яке реалізується у рамках зазначеної Угоди, буде спрямовано на:

- 1) використання економічного потенціалу для зміцнення двосторонніх економічних відносин;
- 2) інтенсифікацію двосторонніх економічних відносин, зокрема, у сфері інвестицій, інновацій та фінансування економічних проєктів;
- 3) розбудову транспортної інфраструктури та системи транспортування енергоносіїв;
- 4) розвиток міжрегіональної економічної співпраці» [9].

Більш детальний перелік основних напрямів українсько-польського економічного співробітництва містить стаття друга Угоди: «Співробітництво, про яке йдеться у Статті 1 цієї Угоди, буде реалізовуватися, зокрема, шляхом: розвитку співробітництва між суб'єктами господарювання; проєктування, будівництва, ремонту або реконструкції, а також технічної та технологічної модернізації об'єктів суб'єктами господарювання однієї держави на території іншої держави, або спільної діяльності суб'єктів господарювання держав Договірних Сторін на їхніх територіях, або на територіях третіх країн; взаємодії у реалізації проєктів у нафтовому, газовому і електроенергетичному секторах, а також у сфері транспортної та прикордонної інфраструктури; запровадження механізмів, пов'язаних з фінансуванням, страхуванням та наданням гарантій для економічних проєктів; взаємодії у сфері сертифікації та стандартизації; сприяння контактам між організаціями, що об'єднують суб'єктів господарювання; розвитку консалтингових, юридичних, банківських і технічних послуг, у тому числі для підтримки реалізації інвестиційних проєктів на територіях держав Договірних Сторін; започаткування та підтримки всіляких форм контактів, обміну спеціалістами і технічним персоналом, навчання, участі у ярмарках та виставках, економічних місіях, рекламних

та інших заходах, пов'язаних з економічним співробітництвом; розвитку співробітництва у галузі туризму» [9].

На прикладі прикордонного регіону – Закарпатської області – це угоди між органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади України з адміністративно-територіальними одиницями Польщі: Угода про співробітництво між Закарпатською обласною адміністрацією та Підкарпатським воєводством; Угода про партнерську співпрацю між м. Чоп та м. Соколув Малопольські (Польща); Угода про транскордонне співробітництво між Великоберезнянською райдержадміністрацією, районною радою Закарпатської області та повітом Лесків Підкарпатського воєводства (Польща); Угода між Виноградівською районною державною адміністрацією та Гміною Санок (Республіка Польща); Угода між Міжгірською радою Закарпатської області (Україна) та м. Влодава (Польща); Угода між Міжгірським районом та містом Коженіце (Польща); Угода між с. Велика Добронь Ужгородського району та Гміною Корчина Підкарпатського воєводства (Польща); Угода між Ужгородською міською радою та між органами місцевого самоврядування міста Ярослав (Польща) [1].

Важливою складовою є також стратегічні документи транскордонного співробітництва між Україною та Республікою Польща [5; 6; 7; 8].

Аналіз українсько-польських торгово-економічних відносин слід здійснювати з часу проголошення України суверенною державою і відповідно з часу встановлення двосторонніх дипломатичних відносин між Україною та Республікою Польща. У цьому контексті принципово важливим вважаємо підкреслити важливість дослідження не тільки міждержавних українсько-польських економічних зв'язків, але і міжрегіональний та євро регіональний транскордонний рівень економічного співробітництва сусідніх регіонів Польщі та України.

Республіка Польща є найбільшим торговельним партнером України, серед країн Центральної та Східної Європи, зокрема, Польща займає четверте місце серед країн-партнерів України за обсягами експорту українських товарів до неї та п'яте місце за обсягами імпорту польської продукції до України.

Важливо підкреслити, що позитивні тенденції зростання обсягів українсько-польської торгівлі продовжувалися як до приєднання Польщі до ЄС, так і після «східного розширення» Євросоюзу, тобто внаслідок вступу Республіки Польщі до Європейського Союзу.

Зовнішньоекономічна політика Республіки Польща з 1991 року була спрямована на пошук засад взаємовигідного економічного, фінансового

та науково-технічного співробітництва як з країнами Заходу, так і східними сусідами, де одним з пріоритетних напрямів було окреслено стимулювання розвитку торговельних відносин з країнами ЄС і залучення інвестицій, а саме як використання фінансової й технічної допомоги країн-членів ЄС для проведення країною ринкових реформ і створення соціально орієнтованого ринкового господарства.

Основними завданнями зовнішньоекономічної політики Республіки Польща з 1991 року було приєднання країни до Європейського співтовариства з метою посилення економічної безпеки країни та активізації переходу країни до реальної функціонуючої ринкової економіки, а також перехід до окремих європейських програм інтеграційного характеру у сферах енергетики, транспорту, сільського господарства, окремих галузей промисловості, охорони навколишнього середовища, освіти тощо; здобуття підтримки ЄС щодо приєднання країни до системи ГАТТ/СОТ.

Безперечно, головними напрямками зовнішньоекономічної політики Республіки Польща з 1991 року було також два виміри – правовий: приведення у відповідність до європейських норм нормативно-правової бази країни від єдиних законодавчих норм ЄС, а також торгово-економічний вимір – досягнення спроможності польських підприємств конкурувати за єдиними правилами із західними компаніями.

Так, динаміка внутрішнього валового продукту Республіки Польща, яка у 1990 році становила 59 млрд. доларів США (у поточних цінах згідно з офіційним валютним курсом), а у 2001 році вже досягла рівня 176,4 млрд. доларів США свідчить також і про динамічне збільшення ВВП на збільшення частки Польщі у світовому ВВП з 0,3% у 1990 році до 0,5% у 2000 році [3].

Таким чином, за період 1990–2003 років польська економіка розвивалася швидкими темпами, поглинаючи імпорт товарів широкого вжитку, інвестиції та сировину. Більше того, основні зусилля економічної політики держави були спрямовані на загальне збільшення міжнародної конкурентоспроможності польської економіки та розвиток її здібності до швидкого та гнучкого пристосування до кон'юнктурних коливань та структурних змін на зовнішньому ринку. Так, за період 1990–2000 років динаміка світового промислового виробництва середньо за рік складала 1,5%, у той час як у Польщі 4,2% [2; 11].

Розвиток польської зовнішньої торгівлі свідчить про динамічне зростання. Слід відзначити, що у виробництві багатьох промислових товарів Польща зараховується до провідних світових виробників. Країна знаходиться у першій десятці у виробництві: рафінованої міді, сірки, кам'яного та бурого вугілля; у другій десятці у виробництві:

сірчаної кислоти, цементу, сталі, телевізійних приймачів, легкових та вантажних автомобілів, електроенергії. Польща є одним із провідних світових виробників деяких сільськогосподарських виробів: жита, картоплі, цукрового буряку, домашньої худоби та молока – країна вже багато років знаходиться серед десяти найбільших виробників. У другій десятці світових виробників знаходиться у виробництві ячменя, пшениці, цукру, м'яса [2].

Принципово важливо відзначити, що протягом 1991–2000 років динаміка польської зовнішньої торгівлі була суттєво вищою ніж динаміка світової торгівлі. Так, середньорічний темп збільшення світового товарообігу (у доларах США у поточних цінах) складав за цей період (згідно з даними Світової організації торгівлі (WTO) 6,3% по експорту та 6,5% по імпорту. Польський експорт збільшувався на 8,3% середньорічно, у той час як динаміка імпорту була майже дворазово вища ніж експорту, та становила 15,5% [3].

У результаті частка польського імпорту у світовому імпорті збільшилася з 0,3% у 1990 до 0,7% у 2000 році, що розташовувало Польщу на 27 позиції серед світових імпортерів. У той же час частка польського експорту у світовому експорті збільшилася з 0,4% у 1990 році до 0,5% у 2000 році (35 місце серед експортерів). У 2001 році, попри стагнацію у світовій торгівлі, у Польщі спостерігалось збільшення експорту на 14,0%, у порівнянні з 2000 роком, натомість імпорт збільшився на 2,7% [3; 11].

Сучасний соціально-економічний розвиток Республіки Польщі свідчить також про позитивні тенденції розвитку польської економіки. За результатами 9 місяців 2011 року у Польщі спостерігались позитивні тенденції розвитку економіки. У порівнянні з аналогічним періодом 2010 року зареєстровано приріст виробництва промислової продукції на рівні 7,0% проти 10,7% у 2010 році, продукції будівельно-монтажного виробництва на рівні 18,2% проти зниження на 1,5% у 2010 році [3].

У Польщі за результатами 9 місяців 2011 року відбувся приріст середнього рівня працевлаштування у секторі підприємництва – на 2,7% стосовно аналогічного періоду 2010 року. Щодо зареєстрованих безробітних осіб у Польщі наприкінці вересня 2011 року, то їхня кількість становила 1 862 тис. осіб. Рівень безробіття наприкінці вересня 2011 року склав 11,8% проти 11,6% у серпні 2011 року, та 11,7% у липні 2011 року [2; 10].

Водночас, за даними Міністерства економіки РП, за підсумками 2010 року, приріст рівня ВВП РП становив 3,8% (1 416 млрд. пол. злотих або 470,4 млрд. дол. США). У 2009 році було зафіксовано зростання ВВП РП на рівні 1,7%. Міністерство економіки РП прогнозує, що зростання ВВП Польщі у 2011 році становитиме

4,2%. ВВП на душу населення у РП у 2010 році становив 18 936 дол. США. Структура ВВП РП: послуги – 65%, промисловість – 32%, сільське і лісове господарство – 3%. Провідні сектори економіки РП: машинобудування, чорна і кольорова металургія, хімічна, нафтохімічна, коксохімічна, текстильна промисловість, виробництво фарфору, фаянсу, виробництво спортивних товарів, а також продовольства і напоїв. Приріст рівня ВВП РП за 9 місяців 2011 року склав 4,2% і завдячує приросту рівня виробництва промислової продукції, будівельно-монтажної продукції та рівню роздрібного продажу, а також рівню продажу на виробничих підприємствах, які забезпечують продаж продуктів харчування. За 9 місяців 2011 року у Польщі відбулось підвищення цін на товари та послуги на рівні 4,2% (проти 4,2% у періоді січень – серпень 2011 року), на промислову продукцію – на рівні 7,2% (проти 7,0% у періоді січень – серпень 2011 року), у той час, коли рівень заробітних плат у підприємницькому секторі також підвищився на 5,1%. У звітному періоді рівень середньої заробітної плати у підприємницькому секторі становив 3 549 пол. злотих (1 130,3 дол. США). Рівень інфляції у Польщі за 9 місяців 2011 року склав 4,2% [2; 10].

Виконання дохідної частини бюджету, за результатами 9 місяців 2011 року, становить 75,0%, тобто склало 205,0 млрд. злотих (орієнтовно 65,3 млрд. дол. США), тоді як державним бюджетом РП передбачено на 2011 рік загальну суму доходів на рівні 273,1 млрд. злотих (орієнтовно 87 млрд. дол. США). Виконання витратної частини бюджету за результатами 9 місяців 2011 р. становить 72,4%, і склало 226,9 млрд. злотих (орієнтовно 72,3 млрд. дол. США), тоді як державним бюджетом РП передбачено на 2011 рік загальну суму витрат на рівні 313,3 млрд. злотих (орієнтовно 99,8 млрд. дол. США) [2; 4].

Головна причина відносно позитивного розвитку польської економіки за умов важких наслідків світової фінансової кризи, полягає у використанні фінансових ресурсів ЄС на суму 95 млрд. дол. США, які повинні бути використані до 2015 року. Згадані кошти призначені на розвиток інфраструктури (39 млрд. дол. США) і людського капіталу (18 млрд. дол. США), інноваційні технології (13 млрд. дол. США), охорону навколишнього середовища, регіональний розвиток, а також модернізацію сільського господарства. Що стосується зовнішньої торгівлі, за 8 місяців 2011 року (останні дані станом на 18.11.11 р.) динаміка зовнішнього товарообігу РП мала тенденцію до зростання. Обсяг експорту склав 89 316,5 млн. євро або 123 256,8 млн. дол. США (зріст на 15,3%) та обсяг імпорту склав 98 419,6 млн. євро або 135 819,1 млн. дол. США (зріст на 15,1%). Від'ємне сальдо зовнішньої тор-

гівлі склало 9 103,1 млн. євро (12 562,3 млн. дол. США). За підсумками 2010 року динаміка зовнішнього товарообігу РП мала тенденцію до зростання. Обсяг експорту у зазначеному періоді склав 117 381,5 млн. євро або близько 154 800 млн. дол. США (зростання на рівні 19,5%, у порівнянні до аналогічного періоду 2009 року), обсяг імпорту – 130 870,4 млн. євро або близько 172 600,0 млн. дол. США (зростання на рівні 21,7%, у порівнянні до аналогічного показника 2009 року). Від’ємне сальдо зовнішньої торгівлі склало 13 489,0 млн. євро (близько 17 800,0 млн. дол. США) [2; 4].

За результатами 8 місяців 2011 року (останні дані станом на 18.11.11 р.), Німеччина залишилась найбільшим торговельним партнером Польщі, на яку припадає 26,16% польського експорту та 22,06% німецького імпорту. Серед країн колишнього Радянського Союзу головним торговельним партнером Польщі залишається Росія, на яку припадає 4,48% польського експорту та 11,81% російського імпорту. Україна займає друге місце серед країн колишнього Радянського Союзу. На Україну припадає 2,36% польського експорту та 1,36% українського імпорту. Республіка Польща є найбільшим торговельним партнером України серед країн Центральної Європи та займає за результатами 11 місяців 2011 року п’яте місце серед країн світу [2; 4].

Ключові експортні партнери Польщі: Німеччина (26,16%), Великобританія (6,33%), Чеська Республіка (6,22%), Франція (6,11%), Італія (5,52%), РФ (4,48%), Нідерланди (4,29%). Ключові імпортні партнери: Німеччина (22,06%), РФ (11,81%), Китай (8,66%), Італія (5,30%), Франція (4,22%), Чеська Республіка (3,78%), Нідерланди (3,66%) [2; 4].

За даними Національного банку РП, величина прямих іноземних інвестицій до Польщі за період березень 2010 – лютий 2011 років зменшилась і склала 10 357,4 млн. дол. США (29 933 млн. пол. злотих), тобто на 32,5% менше у порівнянні до аналогічного періоду 2009–2010 років. Величина польських інвестицій закордоном становить – 19 333 млн. пол. злотих (6 689,6 млн. дол. США), що становить на 30,5% вищий показник, ніж за аналогічний період 2009–2010 років. При виборі місця реалізації проектів іноземні інвестори зазвичай віддають перевагу спеціальним економічним зонам. Попри той факт, що пільги, які існують у цих зонах, починаючи з 2001 року, на виконання вимог Європейського Союзу були суттєво обмежені, інтерес до провадження діяльності на їх територіях не зменшився [2; 4].

У Республіці Польща позитивний вплив на ринок праці має розвиток послуг «outsourcing». Світові концерни, які вже володіють центрами послуг у Польщі, розбудовуються, оскільки така стратегія зменшує витрати, пов’язані з подо-

рожанням утримання таких центрів у Західній Європі. Значну увагу РП приділяє підготовці до Євро 2012. Польща намагається якнайшвидше модернізувати інфраструктуру: дороги, залізничні шляхи, порти, аеропорти, електростанції, каналізації тощо. У підготовці чемпіонату Європи з футболу 2012 беруть участь центральні та місцеві органи влади, оскільки потреби організації даного заходу мають різний характер: 6 нових стадіонів, 300 готелів, 800 км автострад, 5 аеропортів, модернізація залізничних шляхів, будівництво доріг у шести містах, а також оновлення засобів громадського транспорту [2; 4].

За підсумками 11 місяців 2011 року обсяги зовнішньої торгівлі товарами України з Республікою Польща склали 5 441,0 млн. дол. США. При цьому рівень українського експорту до РП становив 2 543,6 млн. дол. США та у порівнянні з аналогічним показником 2010 року збільшився на 58,9%. Рівень польського імпорту до України – 2 897,4 млн. дол. США та у порівнянні з аналогічним показником 2010 року збільшився на 14,9%. Негативне сальдо у зовнішній торгівлі з РП – за результатами 11 місяців 2011 року склало 353,8 млн. дол. США [2; 4].

Обсяги зовнішньої торгівлі послугами України з Республікою Польща за результатами 9 місяців 2011 року (останні дані станом на 19.01.12 р.) зросли на 21,7% від рівня аналогічного періоду 2010 року і склали 187,9 млн. дол. США. Рівень українського експорту послуг до РП за 9 місяців 2011 року склав 93,2 млн. дол. США, а рівень польського імпорту послуг до України – 94,7 млн. дол. США.

За даними Держкомстату України, за 2010 рік обсяги зовнішньої торгівлі товарами і послугами між Україною та Республікою Польща склали 4803,1 млн. дол. США. При цьому обсяги зовнішньої торгівлі товарами між Україною та Республікою Польща зросли на 35,2% від рівня 2009 року і склали 4576,0 млн. дол. США. Обсяги українського експорту до РП за 2010 рік склали 1787,2 млн. дол. США та у порівнянні з показником 2009 року зросли на 47,9%. Обсяги польського імпорту до України за 2010 рік склали 2 788,8 млн. дол. США та у порівнянні з показником 2009 року зросли на 28,5%. Від’ємне для України сальдо торговельного балансу у звітному періоді склало – 1001,6 млн. дол. США. Обсяги зовнішньої торгівлі послугами України з Республікою Польща за результатами 2010 року зросли на 15,0% від рівня аналогічного періоду 2009 року і склали 227,1 млн. дол. США. Рівень українського експорту послуг до РП у 2010 році становив 91,5 млн. дол. США, а рівень польського імпорту послуг до України – 135,6 млн. дол. США [2; 4].

На нашу думку, розвиток польсько-українських економічних відносин можливо поділити на три

етапи. Перший етап – з 1991 року – часу встановлення дипломатичних відносин і проголошення України незалежною державою, до 1999 року – тобто для цього періоду характерними були основи формування договірно-правової бази, інституціалізація відносин між суб'єктами співпраці на міждержавному та міжрегіональному рівнях.

Для цього періоду характерним було, хоча і повільний, але зріст із 1993 року двосторонньої торгівлі, інтенсифікація якої відбулась вже у 1998 році саме на міжрегіональному, прикордонному рівнях. Сприятливим чинником розвитку польсько-українських торговельно-економічних відносин на міжрегіональному рівні став розвиток прикордонної інфраструктури, збільшення пропускної спроможності прикордонних переходів, лібералізація перетину кордону. Навіть за умов часткового спаду обсягу польсько-українського товарообігу у другій половині 1998 року – першій половині 1999 року (у 1998 році відбулося зниження рівня товарообігу між Польщею та Україною на 13% у порівнянні з 1997 роком, також це було пов'язано із впливом російської фінансово-економічної кризи другої половини 1998 року), а у першому півріччі 1999 року обсяг зменшився у порівнянні з першим півріччям 1998 року на 38%, саме у першій половині 2000 року цей показник знов почав зростати [2; 4].

Другий період – з 1999 року до 2004 року – як час підготовки вступу Польщі до Євросоюзу. І третій етап – з 2004 року і по сьогодні, як період повноправного членства Республіки Польща в Європейському Союзі. Таким чином, зміни кон'юнктури на світовому товарному ринку, системні зміни економіки у Польщі та Україні мали безпосередній вплив і на динаміку польсько-українського товарообігу протягом 1991–2010 років.

Порівняння даних двосторонньої торгівлі українських і польських статистичних органів свідчить про збереження розбіжностей у зафіксованих даних товарообігу, яке відбувалося протягом останнього десятиріччя, в основному у частині імпорту польської продукції до України. Протягом 11 місяців 2011 року статистичні розбіжності склали 22,0 % [2; 4].

Можна зробити наступні висновки стосовно торговельно-економічного співробітництва між

Україною та Республікою Польща як на міждержавному, так і на регіональному рівнях. У цілому у 2004 році і після входження Республіки Польща до Європейського Союзу тенденції збільшення обсягів українсько-польської торгівлі виразно посилюються, а також відбувається активізація зовнішньоекономічної діяльності прикордонної Закарпатської області.

Позитивні тенденції зростання обсягів українсько-польської торгівлі продовжувалися та у період після східного розширення ЄС у 2005–2011 роках як на міждержавному, так і на міжрегіональному рівнях. Позитивним у структурі українського експорту є зростання частки товарів зі значним, або середнім ступенем перероблення (механічне та електротехнічне обладнання, текстиль та вироби з текстилю, деревина та вироби із неї, напівфабрикати, різні промислові вироби).

Негативною рисою українського експорту до Республіки Польща продовжує залишатися його монокультурність (потужна частка експорту формується сировиною та напівфабрикатами). У загальних обсягах як експорту, так і імпорту товарів, залишається значною питома вага давальницької сировини та продукції, що виготовлена з неї.

На регіональному рівні основою експорту залишаються послуги транспорту і зв'язку, послуг пов'язаних із будівництвом, операції з нерухомістю та послуг обробної промисловості. У товарній структурі імпорту переважає постачання механічного обладнання, машин і механізмів, електрообладнання та їх частин, мінеральних продуктів, полімерних матеріалів, пластмаси та каучуку. Надання послуг у двосторонній україно-польській торгівлі займає 3–4%, тоді як у зовнішньоекономічному обороті домінує торгівля товарами.

З-поміж основних країн-партнерів, які співпрацюють з Україною Польща займає 4-5 місце, на регіональному рівні – із Закарпаттям – традиційно третє місце у розрізі Карпатського євро-регіону, на регіональному рівні у сфері зовнішньої торгівлі країнами-партнерами Закарпатської області залишаються: Угорщина, Німеччина, Австрія, Словаччина, Італія, Чеська Республіка, а також і Польща. Зовнішньоторговельний оборот з Польщею знаходився у постійній динаміці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закарпатська обласна державна адміністрація. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.carpathia.uzhgorod.ua>
2. Міністерство економіки РП. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mg.gov.pl
3. Посольство Республіки Польща в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kijow.polemb.net
4. Посольство Республіки Польща в Україні. Економічний бюлетень Посольства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.uk/economika/?country=pol
5. Спільна польсько-українська стратегія транскордонного співробітництва Люблінське воєводство, Підкарпатське воєводство, Волинська область, Львівська область 2005-2015 роки. Разом у майбутнє. – Люблін : Дім Європи, 2006. – 57 с.

6. Стратегія економічного та соціального розвитку Закарпатської області до 2015 року. – Ужгород, 2007. – 156 с.
7. Стратегія транскордонного співробітництва «Карпати 2004-2011». – Ужгород : Закарпаття, 2004. – 46 с.
8. Стратегія українсько-польського міжрегіонального і прикордонного співробітництва. – Київ-Варшава : Українсько-Польська Міжурядова Координаційна Рада з питань міжрегіонального співробітництва, 2004. – 26 с.
9. Угоди України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.kiev.ua/laws
10. <http://www.polska.com.ua>
11. Rocznik statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, 2009.– Warszawa: Główny urząd statystyczny, 2009.
12. Strategic Development Programme for the Carpathian Euroregion Interregional Association. Nyiregyhaza, 2004.